

8/9/83 Herwaard Den Haag

Geloven met gevangenen

Een gemeentelid in de gevangenis zei laatst: „Naar de kerkdienst op zondag kijk ik de hele week uit. Er gaat iets van uit. Het samen-zijn met de mensen van buiten. Onder woorden gebracht wat je diep in je hart voelt. Ervaren dat je er niet alleen mee zit. Dat delen met anderen.”

Een kerkdienst in de gevangenis is telkens weer een gebeuren. Er nemen wekelijks zo'n 20 bewoners en 10 bezoekers van buiten aan deel.

Er is veel aandacht voor de onderlinge ontmoeting. Even de wereld groter dan de gevangenis ervaren. Mensen die vreemd voor elkaar waren komen samen in het licht van het evangelie. We beginnen met koffie met iets erbij. Er is muziek.

Platen worden meegebracht. De kerkangers drukken elkaar de hand. Er is herkenning. We gaan niet aan elkaar voorbij. Uitgestoken handen. En je hoopt dat het overal zo is in de kerk. Dan — aan tafeltjes gezeten in een halve cirkel rondom de liturgische tafel — het hoge spel van de liturgie. Vanuit de ontmoeting met elkaar opgaan naar de ontmoeting met Hem die ons aller Vader is.

Er is veel aandacht. Er wordt gezongen uit het Liedboek. We zijn geen eiland. We zingen, lezen en bidden mee in een groter verband.

Een gemeente in de gevangenis

De kerkdienst in de gevangenis is het hart van het pastoraat.

Vergeving. Troost. Bemoediging. Verwachting. Uitnodiging ook om mens te zijn zoals je bedoeld bent en zo mee te doen in de beweging van het komende Koninkrijk van God. Rondom de kerkdienst vormt zich ook in de gevangenis een gemeente. En deze gemeente maakt deel uit van de gemeente van Christus buiten de muren.

Ondanks de muren raken de gevangen medemensen niet los van de gemeenschap die Christus vormt. Zij blijven er wezenlijk mee verbonden.

Niet voor niets

Als er gesproken wordt over gevangenen wordt wel gezegd: „ze zitten er niet voor niets”. Zo'n uitspraak geeft uiting aan een gevoel van afstand. Vanuit het evangelie van Jezus Christus kunnen wij echter niet exclusief over gevangenen spreken.

Wij zullen inclusief over hen moeten spreken. En wel vanuit het besef dat wij geen van allen kunnen leven zonder genade. Dat betekent niet dat wij moeten goed praten wat niet goed te praten is. Ook van onszelf niet. Integendeel. Maar dat betekent wel, dat wij bereid moeten zijn elkaar als medemensen te aanvaarden, zoals Christus ons heeft aanvaard.

Het gaat om mensen

Gevangenen als onze medemensen zien. Met hen zoeken naar wegen om te geloven. Dan komt het aan op veel luisteren en de ander helpen vertellen waar het geknakt en gebroken is. Velen die met de justitie in aanraking komen hebben een geschiedenis die tragisch en aangrijpend is. Een jeugd waarin alles ontbrak wat er had moeten zijn om naar volwassenheid te kunnen toegroeien: niet gewenst, verwaarloosd, verwend uit onmacht om schuldgevoelens af te kopen, geen duidelijk en herkenbaar opvoedingspatroon, geen voorgeleefde hanteerbare normen en waarden. Kansarm in veel opzichten. En ze zijn dan niet goed in staat om de vicieuze cirkel waarin hun bestaan zich afspeelt op eigen kracht te doorbreken. Pastoraat is mensen nabij zijn en helpen om zichzelf te verstaan in het licht van het evangelie van Jezus Christus, de heelmaker van het mensenleven.

Leren geloven in de beloften en je oriënteren op de gemeente die in en vanuit deze beloften leeft en werkt.

Kerkdienst en catechese

De gemeente komt samen in kerkdienst en catechese.

Het is van groot belang dat de verbondenheid met de gemeente „buiten” zichtbaar en voelbaar wordt. Daarom wordt aan kerkdienst en catechese deelgenomen door gemeenteleden uit Den Haag en Scheveningen. Zij geven in hun persoon de verbondenheid gestalte. Maar zij werken er tevens aan mee dat in de geslotenheid van het leven in de gevangenis een oriëntatie op gang komt naar de diepere vragen van ons leven. Tijdens de catechese worden vaak diepgaande gesprekken gevoerd.

En het blijkt dan voor veel gevangenen een levenservaring te zijn om intensief naar elkaar te luisteren en ook samen te zoeken naar waar het ten diepste in het leven op aankomt. Je geluk niet zoeken in het materiële. Liefdevolle gemeenschap willen ervaren maar het niet kunnen vinden. In de toekomst willen geloven, maar vrezen dat er voor jou niet veel toekomst is weggelegd.

Diaconaat

Omdat de gemeente in de gevangenis deel uitmaakt van een groter geheel, zal zij ook waar mogelijk moeten participeren in de verantwoordelijkheid die de gemeente draagt. Het diaconaat biedt daartoe veel mogelijkheden.

Rondom de Kerstdagen werd door de gevangenisgemeente meegewerkt aan het maken van kerststukjes voor patiënten in verpleegtehuizen in Scheveningen.

Bovendien is er een relatie gegroeid met het bejaardencentrum Uitzicht in Den Haag.

Deze relatie heeft heel duidelijk het karakter van wederkerigheid.

Vanuit de gevangenis worden zelfgekweekte planten met verjaardagen aangeboden aan de bejaarden. En in het bejaardencentrum is een groep gevormd die regelmatig de kerkdiensten in de gevangenis bijwoont.

Voor- en nazorg

Het pastoraat kan zich niet beperken tot het leven van de mensen in de gevangenis. Er komt ook een periode dat de mensen weer vrij komen.

De verkondiging van de bevrijding van een onherstelbaar verleden en de uitnodiging om de uitzichtloosheid te doorbreken en weer in verwachting te gaan leven, wint aan geloofwaardigheid als de kerk zich eigen mogelijkheden verschafft om deze woorden in daadwerkelijke nazorg gestalte te geven. Zo kunnen de mogelijkheden die het pastoraat binnen de inrichting te bieden had, worden voortgezet.

Er is echter nog meer nodig. Niet alleen nazorg, maar ook voorzorg.

Voorzorg voor diegenen die nog niet met justitie in aanraking zijn gekomen, maar dat wel dreigen te komen. Om voor- en nazorg gestalte te geven hebben wij het initiatief genomen tot de oprichting van de stichting Exodus.

Exodus richt zich in samenwerking met de plaatselijke kerken voorlopig op twee projecten:

1. Een huiskamer die openstaat voor mensen die vrijkomen en die zich op een nieuw en zinvol bestaan willen oriënteren. De huiskamer biedt veel mogelijkheden: ontmoeting, gesprek, vorming, creativiteit, sport. De bezoekers dragen medeverantwoordelijkheid voor het instandhouden van de huiskamer. Er is een winkeltje waar produkten van creativiteit worden verkocht.

De huiskamer is gevestigd in de Roemer Visscherstraat 463 in Den Haag en is geopend op zaterdag van twee uur tot acht uur en op woensdagavond van zes uur tot negen uur. De leiding is in handen van vrijwilligers.

2. Bovendien is een project voor begeleide kamertraining in voorbereiding.

Hier wordt een jaar lang de mogelijkheid geboden te leren wonen en te leren leven. U kunt Exodus steunen door u op te geven als vrijwilliger (tel. 646651) of een gift over te maken (giro: 19.89.910, Stichting Exodus, 's-Gravenhage).

J.D.W. Eerbeek en J. Spoor
prot. geestelijk verzorgers